

KIẾN NGHỊ CỦA CÁC TỔ CHỨC XÃ HỘI DÂN SỰ VIỆT NAM VỀ DỰ THẢO SỬA ĐỔI HIẾN PHÁP 1992

Hà Nội, tháng 3 năm 2013

KIẾN NGHỊ CỦA CÁC TỔ CHỨC XÃ HỘI DÂN SỰ VIỆT NAM VỀ DỰ THẢO SỬA ĐỔI HIẾN PHÁP 1992

Chúng tôi, các tổ chức xã hội dân sự hưởng ứng nghị quyết của Quốc hội về việc lấy ý kiến nhân dân bản Hiến pháp sửa đổi 1992. Chúng tôi đã tổ chức hội thảo đóng góp ý kiến cho bản dự thảo Hiến pháp sửa đổi 1992 với sự tham gia của 80 đại biểu của các tổ chức xã hội dân sự Việt Nam vào ngày 7/3/2013. Các đại biểu tham dự hội thảo đều mong muốn gửi đến Quốc hội một số kiến nghị cho bản dự thảo Hiến pháp sửa đổi về nội dung liên quan đến sự phát triển của xã hội dân sự như sau:

Chúng tôi ghi nhận nhiều điểm mới trong bản dự thảo Hiến pháp như (i) thành lập các cơ quan hiến định như Hội đồng bầu cử quốc gia và Hội đồng hiến pháp; (ii) nhấn mạnh hơn nội dung quyền con người ngay trong chương II; (iii) Nhấn mạnh nhà nước pháp quyền và làm rõ hơn sự phân công trách nhiệm giữa các cơ quan nhà nước; (iv) làm rõ hơn vai trò và trách nhiệm của Đảng cộng sản.

Theo chúng tôi, Hiến pháp của một chế độ dân chủ cần dựa trên ý chí của nhân dân, bảo vệ các quyền tự do và phẩm giá của người dân, cũng như hạn chế được sự lạm dụng của cơ quan công quyền. Bản Dự thảo Hiến pháp do Ủy ban dự thảo sửa đổi Hiến pháp 1992 công bố ngày 2/1/2013 (sau đây gọi tắt là Dự thảo) còn nhiều chỗ chưa phản ánh được nguyện vọng của người dân và các tổ chức xã hội dân sự, chưa thể trở thành một văn bản pháp lý tối cao làm nền tảng để xây dựng một xã hội dân chủ, thịnh vượng, tôn trọng các quyền con người. Dự thảo này thiếu vắng các yếu tố để giới hạn quyền lực của cơ quan công quyền nên dễ tạo điều kiện cho các cơ quan này đưa ra các quy định cản trở môi trường thuận lợi cho các cá nhân phát huy năng lực và cho xã hội dân sự phát triển.

Để xã hội dân sự có thể phát triển một cách lành mạnh, cũng là để bảo đảm tốt hơn công bằng và tiến bộ xã hội, theo chúng tôi, ba yếu tố cơ bản sau đây phải được hiến pháp bảo đảm: **1) Phải phản ánh đúng chức năng của một hiến pháp dân chủ, bảo đảm quyền lập hiến thuộc về toàn dân và không phân biệt đối xử; 2) Bảo đảm các quyền tự do, đặc biệt là quyền tự do ngôn luận, tự do lập hội và hội họp; 3) Có các cơ chế hiến định để xử lý những vi phạm đối với các quyền này.**

1. Bảo đảm quyền lập hiến thuộc về toàn dân và không phân biệt đối xử

Lời nói đầu của Dự thảo chưa thể hiện được nguyên tắc quyền lập hiến là thuộc về toàn dân, chưa xác định rõ chủ thể ban hành hiến pháp là nhân dân. Dù Quốc hội được giao nhiệm vụ lập hiến như hiện nay, bản Hiến pháp được soạn ra vẫn phải được khẳng định là của nhân dân. Hơn nữa, lời nói đầu nên viết ngắn gọn, thể hiện khát vọng hướng tới độc lập, tự do và quyền mưu cầu hạnh phúc cho toàn dân tộc như trong Tuyên ngôn độc lập. Lời nói đầu Hiến pháp có thể

được viết như sau: “*Chúng tôi, nhân dân Việt Nam, vì mục tiêu hạnh phúc và tự do của toàn dân, vì một xã hội công bằng, dân chủ và tôn trọng pháp quyền, thông qua Quốc hội, xây dựng bản Hiến pháp này.*”

Bảo đảm quyền lập hiến thuộc về nhân dân cũng là một thành tố quan trọng để thực thi quyền tham gia quản lý nhà nước và xã hội của người dân nói chung. Do đó, cần quy định việc trưng cầu ý dân về xây dựng Hiến pháp mới hay sửa đổi Hiến pháp. Đề nghị sửa đổi, bổ sung Khoản 4 Điều 124 Dự thảo như sau: “Dự thảo Hiến pháp, sau khi được ít nhất hai phần ba tổng số đại biểu Quốc hội biểu quyết tán thành và *được hai phần ba cử tri tán thành trong cuộc trưng cầu ý dân*, sẽ được thông qua.”

Nguyên tắc công bằng (không thiên vị) và bình đẳng (không phân biệt đối xử) cần được áp dụng triệt để trong lập hiến. Nguyên tắc này không chỉ áp dụng cho mỗi cá nhân mà còn áp dụng cho mỗi loại hình tổ chức. Chính vì vậy, việc nhân mạnh vai trò của giai cấp hay tổ chức cụ thể là không cần thiết. Nên xem xét lại điều 2 và bỏ ý quyền lực nhà nước dựa trên “nền tảng là liên minh giữa giai cấp công nhân với giai cấp nông dân và đội ngũ trí thức” thành “Tất cả quyền lực nhà nước thuộc về nhân dân mà nền tảng là *đại đoàn kết toàn dân*”. Bên cạnh đó, cũng xem xét bỏ các điều khoản cụ thể về Mặt Trận Tổ Quốc (điều 9) hoặc Công đoàn (điều 10) và cho vào luật để đảm bảo sự công bằng cho tất cả các tổ chức hội đoàn trong xã hội.

2. Quyền tự do ngôn luận và quyền lập hội

Bên cạnh các quyền con người khác, quyền tự do ngôn luận và tự do lập hội là những quyền thiết yếu cho mọi cá nhân và là tiền đề quan trọng để xã hội dân sự có thể phát triển. Các quyền này có vai trò quan trọng để bảo vệ và thúc đẩy các quyền khác, nên nếu chúng bị hạn chế tùy tiện thì sẽ làm tổn hại đến nhiều quyền chính trị, dân sự, cũng như kinh tế, xã hội và văn hóa. Nếu thiếu tự do ngôn luận thì các bất cập trong xã hội, các vi phạm quyền con người không được phản ánh đầy đủ, đồng thời khó có thể tìm ra những giải pháp tốt nhất để phát triển đất nước. Nếu thiếu quyền tự do lập hội thì người dân, đặc biệt là các nhóm yếu thế, không thể liên kết lại để cùng có tiếng nói chung và bảo vệ những lợi ích chung một cách hiệu quả. Tuy nhiên, những quyền này chưa được Dự thảo bảo đảm.

Cách quy định phổ biến trong Chương V Hiến pháp 1992 (sửa đổi năm 2001) rằng các quyền công dân cần phải “*theo quy định của pháp luật*” vẫn được giữ ở Điều 26 của Dự thảo (về quyền tự do ngôn luận, báo chí, hội họp, lập hội và biểu tình) là không phù hợp. Mọi luật đều phải tuân thủ theo nguyên tắc quy định trong hiến pháp chứ không thể có chiều ngược lại. Việc quy định như trong điều 26 của Dự thảo là tiếp tục để tình trạng các văn bản luật hoặc dưới luật, dù trái với tinh thần hiến pháp và quy định của các công ước quốc tế về quyền con người, hạn chế một cách tùy tiện các quyền tự do cơ bản. Trong khi Việt Nam là quốc gia thành viên của các công ước quốc tế này (đặc biệt là *Công ước quốc tế về các quyền dân sự và chính trị 1966*). Do đó, đề nghị xóa bỏ cụm từ “*theo quy định của pháp luật*” ở cuối Điều 26 Dự thảo, sửa đổi

điều này thành: "Công dân có quyền tự do ngôn luận, tự do báo chí, *tự do tư tưởng, tự do thông tin, tự do hội họp, lập hội và biểu tình*".

Vì có quá nhiều quyền quan trọng trong điều 26 nên các tổ chức xã hội dân sự đề nghị tách ra làm hai điều, một điều về "*tự do ngôn luận, tự do báo chí, tự do tư tưởng, tự do thông tin*", và một điều về "*tự do hội họp, tự do lập hội và tự do biểu tình*."

3. Việc giới hạn các quyền con người

Ngay tại Khoản 2 Điều 15 Dự thảo quy định "Quyền con người, quyền công dân chỉ bị giới hạn trong trường hợp cần thiết vì lý do quốc phòng, an ninh quốc gia, trật tự, an toàn xã hội, đạo đức, sức khỏe của cộng đồng." Việc đặt quy định về giới hạn quyền như một quy định tổng quát ngay tại điều khoản đầu tiên của chương như vậy là không phù hợp với nguyên tắc của luật nhân quyền quốc tế. Việc giới hạn cũng chỉ có thể áp dụng đối với một số quyền nhất định. Một số quyền con người (như quyền sống, quyền không bị tra tấn, không bị đối xử vô nhân đạo hay hạ nhục, quyền tự do tư tưởng) là các quyền tuyệt đối, nhà nước không được giới hạn trong bất kỳ hoàn cảnh hay vì bất kỳ lý do nào. Hơn thế, việc hạn chế, nếu áp dụng với các quyền khác, không được lạm dụng và phải tuân theo tiêu chuẩn nhân quyền quốc tế. Đây là điều cần thiết trong một xã hội dân chủ nên phải được luật quy định rõ ràng để thúc đẩy lợi ích chung của cộng đồng và các quyền, tự do chính đáng của người khác. Do đó, đề nghị bỏ quy định giới hạn tại Khoản 2 Điều 15 Dự thảo. Bên cạnh đó, cần bỏ cụm từ "theo quy định của pháp luật" ở tất cả các điều liên quan đến quyền tuyệt đối.

4. Thành lập Ủy ban quốc gia về quyền con người

Một thiếu hụt lớn của Hiến pháp 1992 mà Dự thảo vẫn chưa khắc phục là thiếu quy định về một cơ quan với nhiệm vụ chuyên trách là bảo vệ và thúc đẩy các quyền con người. Việc thiếu hụt các cơ chế bảo vệ quyền con người là một hạn chế rất lớn tại Việt Nam, đặc biệt trong bối cảnh các tổ chức xã hội dân sự bảo vệ các quyền con người, nhất là các quyền dân sự và chính trị, còn rất ít. Hiến pháp cần bổ sung quy định cơ quan này phải có vị trí độc lập cao, bằng cách quy định thành phần sẽ bao gồm những thành viên độc lập từ các tổ chức xã hội dân sự. Việc bổ sung quy định về Ủy ban quốc gia về quyền con người là phù hợp với các chuẩn mực quốc tế (đặc biệt là "Các nguyên tắc về địa vị của cơ quan nhân quyền quốc gia", còn được gọi là Các nguyên tắc Paris 1993). Quy định này có thể đặt trong Chương II (quyền con người) hoặc Chương X (các cơ quan hiến định độc lập) của Hiến pháp.

5. Thành lập Tòa án Hiến pháp

Để tránh việc các cơ quan nhà nước vi phạm hiến pháp, làm ảnh hưởng tiêu cực đến nhiều quyền cơ bản của các cá nhân và tổ chức, dự thảo đã bổ sung Hội đồng Hiến pháp tại Chương X. Nhưng thẩm quyền của cơ quan này đối với các văn bản quy phạm pháp luật hay hành vi trái với

Hiến pháp rất hạn chế. Do đó, để có một cơ chế hữu hiệu bảo đảm việc thực thi Hiến pháp, chúng tôi đề nghị thành lập một Tòa án Hiến pháp với thẩm quyền phán quyết.

Kính mong Quốc hội xem xét và tiếp thu các kiến nghị trên đây của chúng tôi.

Ngày 29/3/2013

DANH SÁCH CÁC TỔ CHỨC XÃ HỘI DÂN SỰ KÝ TÊN KIẾN NGHỊ

STT	Họ tên	Chức vụ	Tổ chức	Viết tắt
1	Đỗ Văn Nguyệt	Giám đốc	Trung tâm Sống và Học tập vì Môi trường và Cộng đồng (Live & Learn)	Số 30, ngách 32/26, đường Tô Ngọc Vân, Hà Nội Email: nguyet.dovan@livelearn.org
2	Nguyễn Ngọc Lan	Phó giám đốc	Trung tâm hành động vì sự phát triển cộng đồng (ACDC)	Số 11, nhà D2-2, ngõ 95 Chùa Bộc, Đống Đa, Hà Nội Email: ngoclan@acdc.org.vn ĐT: 04 3564 3053/0915 058 780
3	Hoàng Tú Anh	Giám đốc	Trung tâm Sáng kiến Sức khỏe và Dân số (CCIHP)	Số 2 Ngách 49/41 Huỳnh Thúc Kháng, Đống Đa, Hà Nội Email: tuanh@ccihp.org ĐT: 04 3577 0261
4	Nguyễn Văn Anh	Giám đốc	Trung tâm Nghiên cứu và Ứng dụng khoa học về Giới - Gia đình - Phụ nữ và Vị thành niên (CSAGA)	Nhà A9, đường Cốm Vòng, phường Dịch Vọng Hậu, quận Cầu Giấy, Hà Nội Email: vananhcreative@csaga.org.vn ĐT: 04 3754 0421
5	Trần Khắc Tùng	Giám đốc	Trung tâm truyền thông sáng tạo dịch vụ và nghiên cứu về tính dục (ICS)	Phòng 21 - A2, tòa nhà COPAC, 12 Tôn Đản, quận 4, TP Hồ Chí Minh Email: tung.tran@ics.org.vn ĐT: 08 39405140
6	Đặng Ngọc Quang	Giám đốc	Trung tâm dịch vụ phát triển nông thôn (RDSC)	dangngocquang@rdscvn.org 0210 3 87450 091229762
7	Đào Thị Nga	Giám đốc	Tổ chức hướng tới minh bạch (TT)	Tầng 12B, 444 Hoàng Hoa Thám, Tây Hồ, Hà Nội Email: daonga@towardstransparency.vn ĐT: 04 3715 3532

8	Nguyễn Xuân Nguyên	Giám đốc	Trung tâm phát triển cộng đồng Việt Hưng (CCDV)	160 phố Quán Thánh, Ba Đình, Hà Nội Email: nguyentmnew@gmail.com
9	Võ Thị Hoàng Yến	Giám đốc	Trung tâm nghiên cứu và phát triển năng lực người khuyết tật (DRD)	91/8E Hòa Hưng, P.12, Q.10, Tp.HCM Email: yenvo@drdvietnam.com
10	Phạm Kim Ngọc	Giám đốc	Trung tâm nghiên cứu Giới, Gia đình và Môi trường trong Phát triển (CGFED)	19-A26 Nghĩa Tân, Cầu Giấy, Hà Nội Email: pkngoc@gmail.com ĐT: 04 3756 5929
11	Lâm Thị Thu Sứ	Giám đốc	Trung tâm nghiên cứu phát triển xã hội (CSRĐ)	2/33 Nguyễn Trường Tộ - Thành Phố Huế Email: csrd.hue@gmail.com
12	Lâm Thị Thu Sứ	Điều phối	Mạng lưới sông ngòi Việt Nam (VRN)	2/33 Nguyễn Trường Tộ - Thành Phố Huế Email: rivervietnam@gmail.com
13	Đào Thị Việt Nga	Giám đốc	Trung tâm bảo tồn và phát triển tài nguyên nước (Warecod)	Phòng 801, tòa nhà HACISCO, số 15 ngõ 107 Nguyễn Chí Thanh, Hà Nội
14	Vũ Thị Ngọc Lan	Giám đốc	Trung tâm tư vấn và hỗ trợ dự án phát triển nông thôn (RDP)	Số 1 ngõ 38, Đình Tiên Hoàng, phường Đồng Thanh, TP Ninh Bình, tỉnh Ninh Bình Email: rdp.org@gmail.com/ vungoclan63@yahoo.com
15	Phan Văn Ngọc	Giám đốc	Trung tâm nâng cao năng lực cộng đồng trong bảo vệ môi trường (CEC)	Số 6/292, Nghi Tàm, Quảng An, Tây Hồ, Hà Nội Email: phanngoc@cec.org.vn
16	Lã Thị Thủy	Giám đốc	Trung tâm Hữu nghị Cộng đồng Nam Định (Nadicofric)	Số 2, phố Máy Tơ, TP Nam Định Email: thuycongdong@gmail.com
17	Nguyễn Thị Hồng Tháp	Giám đốc	Trung tâm tư vấn, hỗ trợ gia đình và trẻ em nghèo (CCSPFC)	Số 5B đường Đông Quan, Cầu Giấy, Hà Nội Email: thten_hndvn@yahoo.com ĐT: 04 379 14129/0985998198
18	Lê Quang Bình	Viện trưởng	Viện nghiên cứu xã hội, kinh tế và môi trường (iSEE)	Phòng 203, tòa nhà Lakeview, D10, Giảng Võ, Hà Nội Email: isee@isee.org.vn ĐT: 04 6273 7933
19	Đình Thị Huyền	Giám đốc	Trung tâm Hợp tác phát triển Tây Bắc (Northwest)	Số 15, tổ 23, phường Chăm Mát, thành phố Hòa Bình, tỉnh Hòa Bình Email: contact@northwest.com.vn

20	Ngô Thị Thu Hà	Trưởng ban điều hành	Nhóm hợp tác thúc đẩy quản trị và cải cách hành chính công (GPAR)	Email: cchccvn@gmail.com
21	Phạm Ngọc Lân	Phó Chủ Tịch	Liên hiệp các hội khoa học kỹ thuật tỉnh Thanh Hóa (TUSTA)	Số 17, Hạc Thành, Ba Đình, TP Thanh Hóa Email: lantusta@gmail.com ĐT: 0373 727793/0912602407
22	Phạm Quang Tú	Phó Viện Trưởng	Viện Tư vấn phát triển (CODE)	Tầng 5, nhà số 5, ngõ 535, Kim Mã, Hà Nội Email: code@codeinter.org ĐT: 04 37711173
23	Phạm Hải Bình	Chánh văn phòng	Trung tâm Hỗ trợ các chương trình phát triển xã hội (CSDP)	Số 2, ngõ 45, phố Hào Nam, Q.Đống Đa, Hà Nội Email: binhph75@yahoo.com / csdphanoi@fpt.vn
24	Nguyễn Văn Năm	Giám đốc	Trung tâm nghiên cứu ứng dụng công nghệ sinh học và môi trường	Email: namnguyen513@gmail.com
25	Cao Vĩnh Hải	Giám đốc	Trung tâm tư vấn môi trường tài nguyên và giảm nghèo nông thôn (CERPA)	15 Đỗ Ngọc Du, Hai Bà Trưng, Hà Nội Email: cerpa.vn@gmail.com ĐT: 04 3 9763 661/0915 075 521
26	Kiều Trường Sơn	Quyền Giám đốc	Trung tâm hợp tác phát triển nguồn nhân lực (C&D)	Nhà G1, khách sạn La Thành, 218 Đội Cấn, Ba Đình, Hà Nội, Việt Nam Email: kieuson@cndvietnam.org.vn ĐT: 04 6281976
27	Vương Thị Hạnh	Giám đốc	Trung tâm hỗ trợ giáo dục và nâng cao năng lực cho phụ nữ (CEPEW)	113 D1 Trung Tự - Đống Đa - Hà Nội Email: cepewvn@gmail.com ĐT: 04 357 267 89
28	Ngo Thi Minh Huong	Giám đốc	Trung tâm phát triển và hội nhập (CDI)	Số 10, ngõ 1194, đường Láng, Đống Đa, Hà Nội Email: nmhuongvn@gmail.com ĐT: 04 353 80100
29	Trần Thị Minh Châu	Giám đốc	Viện tư vấn phát triển kinh tế xã hội nông thôn và miền núi (CISDOMA)	58 Nguyễn Khang, Yên Hòa, Cầu Giấy, Hà Nội
30	Ngô Thị Lan Phương	Giám đốc	Trung tâm phát triển cộng đồng bền vững (SCODE)	16/369 ngõ Quỳnh, Hai Bà Trưng, Hà Nội Email: lanphuongscode@gmail.com ĐT: 04 3 862 7352

31	Nguyễn Thùy Linh	Giám đốc	Trung tâm Nâng cao năng lực cộng đồng (CECEM)	Phòng 0220, tầng 20, tòa nhà Hòa Phát, 257 Giải Phóng, Hà Nội Nộithuylinh.learning@cecem.org
32	Đinh Phương Nga		Diễn đàn thanh thiếu niên về sức khỏe sinh sản và quyền tình dục	Số 2/44/49 Huỳnh Thúc Kháng, Đống Đa, Hà Nội
33	Nguyễn Thành Hưng	Chủ tịch	Tổ chức Hành động vì Động vật Hoang dã (AWO)	222/11 Trường Chinh, Phường Tân Hưng Thuận, Quận 12, TP.HCM
34	Phạm Thanh Hiệp	Chủ tịch	Hội đồng Hướng Đạo Liên Tỉnh Thành - Hướng Đạo Việt Nam	10/9 Đặng Văn Ngữ. P 10. Quận Phú Nhuận .TP HCM Email: thanhhiepscout@gmail.com
35	Nguyễn Xuân Huynh		Câu lạc bộ âm nhạc trường Đại học Thăng Long	

MỌI THÔNG TIN PHẢN HỒI XIN GỬI VỀ
VIỆN NGHIÊN CỨU XÃ HỘI, KINH TẾ VÀ MÔI TRƯỜNG
Địa chỉ: Phòng 203 nhà D10, Phường Giảng Võ, Ba Đình, Hà Nội
Email: isee@isee.org.vn